

obzornik

glasilo delovne organizacije

Izteklo se je leto 1987

Neugodna gospodarska gibanja ki so spremljala jugoslovansko gospodarstvo v lanskoletnem obdobju, so negativno vplivala tudi na poslovanje naše delovne organizacije. Lahko rečemo, da je naša delovna organizacija v poslovnem pogledu Jugoslavija v malem, saj jo ravno tako tarejo nelikvidnost, tehnološka zastarelost opreme, pomanjkanje strokovnih kadrov in pomanjkanje dohodkovnih programov.

Vsi ti problemi se med seboj prepletajo in so posledica bolj ali manj uspešnih poslovnih odločitev preteklih let.

Največji problem v preteklem letu pa je bila likvidnost oziroma plačilna sposobnost delovne organizacije.

Zaradi pomanjkanja lastnih trajnih virov obratnih sredstev, kar je posledica premajhnosti dohodkovnosti v preteklih letih, smo morali proizvodni proces financirati z dragimi tujimi viri, predvsem kratkoročnimi krediti.

Obrestne mere za take kredite, ki se približujejo že tako imenovanim oderuškim obrestim, težko prenesejo celo zelo akumulativne proizvodnje, ne pa lesna industrija, ki je po stopnji akumulativnosti vedno capljala za drugimi vejami gospodarstva.

Kljub stalnim obljubam o vodenju stimulativne izvozne naravnane gospodarske politike se položaj aktivnih izvoznikov v preteklem letu ni nič izboljšal.

Po sprejemu zadnjih stabilizacijskih ukrepov se je še poslabšal, saj je devalvacijo dinarja spremljalo istočasno zmanjševanje izvoznih stimulacij. Lahko celo rečemo, da je naša gospodarska politika v preteklem letu bolj pospeševala uvoz kot izvoz.

Razen izvoznih stimulacij so nam zadnji stabilizacijski ukrepi prinesli tudi zamrznitve cen naših proizvodov, ob istočasnem občutnem povečanju cen surovin in repromaterialov, energije ter storitev, ki so bile dosežene na osnovi odloka Zveznega izvršnega sveta, ali pa skozi razne oblike izsiljevanja.

Rezultat vseh teh in še drugih okoliščin je negativen poslovni rezultat delovne organizacije. Izguba na ravni delovne organizacije oziroma negativni ostanek čistega dohodka znaša 189.075.000 din.

Ker pa za izgubo ne moremo kriviti samo državnih predpisov in gospodarske politike, temveč tudi lastne pomanjkljivosti in napake, ki so bile prisotne med celotnim poslovnim procesom, si oglejmo ves poslovni proces po njegovih fazah.

PROIZVODNJA

Osnovni pogoj za doseganje ugodnih poslovnih rezultatov je doseganje načrtovanega obsega proizvodnje. Ob tem pa velja pripomniti, da mora proizvodni program obsegati izdelke, ki so tržno zanimivi, kar pomeni, da je osnovna naloga proizvodnje, da se v največji možni meri prilagodi zahtevam tržišča oziroma potrošnika tako glede funkcionalnosti in designa kot tudi kakovosti.

Delovna organizacija je v preteklem letu dosegla vrednost proizvodnje v višini 39.361.975.000 din, kar znaša 95,5 odstotka letnega načrta in 105 odstotkov več kot v letu 1986.

Poleg vrednostnega porasta, ki je predvsem odraz višjih cen, beležimo tudi fizični porast proizvodnje merjen v normah urah in sicer za 3 odstotke.

Ob analizi vrednostnega obsega proizvodnje moramo pripomniti, da vrednostni načrt proizvodnje pri nekaterih temeljnih organizacijah ni zadoščal za pokritje vseh stroškov in je bil že v načrtu izkazan negativen poslovni rezultat.

Sicer pa lahko rečemo, da so posamezne temeljne organizacije dosegle zelo različne rezultate. V pozitivnem smislu najbolj izstopa temeljna orga-

nizacija Mineralka, ki je za 21,8 odstotka preseгла načrtovano vrednost proizvodnje, sledijo pa ji Gaber, Strojegradnja in Tapetništvo. Pod planom pa so temeljne organizacije Pohištvo, Masiva, Žagalnica, Iverka in Jelka.

V negativnem smislu najbolj izstopa temeljna organizacija Masiva, ki je dosegla samo 76 odstotkov vrednostnega obsega proizvodnje.

Med bistvene vzroke, ki so vplivali na izpad vrednostnega obsega proizvodnje lahko štejemo:

- spremenjeno strukturo proizvodnje v korist povečane proizvodnje za izvoz in zmanjšane proizvodnje za domače tržišče, ki je posledica manjšega povpraševanja na domačem trgu;
- ekonomska zastarelost in fizična iztrošenost strojne opreme, ki nam onemogoča proizvodnjo zahtevnejših (bogatejših) proizvodnih programov in s tem doseganje višje cene;
- zmanjšana dobava kakovostne hlodovine, ki je vzrok za manjšo proizvodnjo žaganega lesa;
- pomanjkanje strokovnih kadrov v neposredni proizvodnji, ki bi bili sposobni upravljati s sodobno proizvodno opremo in ki bi bili sposobni hitreje reagirati na zahteve tržišča, predvsem da bi bile serije manjše, da bi dopolnili že obstoječe zaloge itd.;
- velike izgube delovnega časa zaradi strojelomov predvsem v Tozdu Iverka in velik odstotek izdelkov slabše kakovosti, ki imajo nižjo ceno;
- velike izgube delovnega časa zaradi zastojev, popravil izdelkov, bolniške in drugih neplaniranih izostankov.

V strukturi fizičnega obsega proizvodnje je delež proizvodnje za izvoz 48-odstoten, za domači trg pa 52-odstoten.

Po strukturi izdelkov predstavlja največji delež ploskovno pohištvo (37 odst.) sledijo

iverne plošče (21 odst.), masivno pohištvo (12 odst.), mineralne plošče (10,6 odst.), žagan les in tesani trami (9 odst.) in oblazinjeno pohištvo (8,4 odst.).

NABAVA

Domači trg

Oskrba z repromateriali z domačega trga je bila odvisna

predvsem od splošne tržne situacije in plačilne sposobnosti delovne organizacije. Kljub izredno težavni likvidnostni situaciji in problemom, ki so vladali na našem tržišču v preteklem letu zaradi pomanjkanja materiala, ni bilo večjih zastojev v proizvodnji.

(nadaljevanje na 2. strani)

*Ob Dnevu žena
iskreno čestitamo
Brestovkam in
ostalim ženam*

Iztekle se je leto 1987

(nadaljevanje s 1. strani)

Primerjave z nekaterimi sorodnimi organizacijami so celo pokazale, da so zaloge surovin in repromaterialov v naših temeljnih organizacijah v povprečju precej višje, kot pa v organizacijah, ki dosegajo boljše finančne rezultate.

V skladu s temi ugotovitvami in željo po optimalnih zalogah surovin in repromaterialov so bile v zadnjem četrtletju izvedene naslednje akcije:

- določitev maksimalnih zalog za večino materialov A grupe ter tekočo kontrolo nad naročanjem in dobavo teh materialov,
- centraliziran pregled vseh naročil za vse vrste materialov,
- pregled in delno poenotenje nazivov vseh materialov za vzdrževanje in rezervnih delov,
- podaljšanje plačilnih rokov brez obresti povsod tam, kjer je bilo to mogoče,
- dosledno izvajanje kakovostnega in količinskega prevzema z takojšnjo urgenco za slabšo kakovost oziroma nezadostno količino,
- odprodajo vseh nepotrebnih zalog surovin in repromaterialov,
- delno reorganizacijo nabavne službe in zahtevo po prenosu evidence na računalnik.

Bolj kot oskrba z repromateriali pa so bile problematične cene, ki so se dnevno spreminjale in v mnogih primerih podivjale ter prehitevale inflacijo.

Hitro naraščanje cen se je odrazilo predvsem na povečanih materialnih stroških in slabši dohodkovnosti posameznih programov, če povečanju vhodnih materialov ni sledilo tudi povečanje cen izdelkov.

Uvoz

Nabava repromaterialov iz uvoza se je v preteklem letu primerjalno z letom 1986 po-

večala in znaša 4.180.000 US \$. Uvoz se je fizično povečal za 22 odstotkov. Večja nabava iz uvoza je posledica gospodarske politike, ki z nerealnim tečajem dinarja bolj spodbuja uvoz kot izvoz, zato je bilo že skoro pravilo, da so bili materiali iz uvoza kljub visoki uvozni carini cenejši, kot pa enaki ali pa celo slabši materiali na domačem trgu. Od skupnega uvoza odpade 77 odstotkov na uvoz s konvertibilnega tržišča in 23 odstotkov na uvoz iz kliringa.

S konvertibilnega območja smo uvažali predvsem orehov, teakov, borov in lepljene furnirje, dekor papirje, robovne folije, površinske materiale, okovje, laminate ter rezervne dele za strojno opremo. Prioriteto pri oskrbi iz uvoza so imeli izvozni programi, uvažali pa smo tudi za domačo proizvodnjo. Kriteriji odločitve so bili kakovost, cena in plačilni pogoji.

Pretežni del oskrbe s konvertibilnega tržišča smo uresničili po dolgoročni proizvodni kooperaciji. Izkoristili pa smo tudi druge oblike uvoza, predvsem generalni uvoz, maloobmejni uvoz, začasni uvoz in uvoz v zakup pri nabavi opreme.

Ker so bile investicije v preteklem letu zelo omejene, je bil tudi uvoz opreme minimalen.

PRODAJA

Domači trg

Stalno upadanje kupne moči prebivalstva se odraža predvsem pri prodaji trajnih potrošnih dobrin, kamor sodi tudi pohištvo.

Za realizacijo letnega načrta prodaje na domačem trgu, ki je znašal preko 23 milijard din, so bile med letom organizirane razne prodajne akcije, kot so razni popusti za gotovinska plačila, prodaja na obroke,

blagovni krediti, dodatni rabati za preseganje plana itd.

Kljub temu smo na domačem trgu dosegli le 31 milijard realizacije oziroma 97 odstotkov načrta. V primerjavi s preteklim letom pa se je realizacija povečala za 124 odstotkov. Tudi primerjava za preteklo leto nam v primerjavi z letno stopnjo inflacije, ki je znašala 130 odstotkov kaže na prenizko prodajo na domačem trgu.

Po temeljnih organizacijah oziroma po strukturi izdelkov je bila prodaja zelo različna.

Medtem ko je bila prodaja primarne proizvodnje, predvsem žaganega lesa, mineralnih in ivernih plošč, kuhinjskega pohištva in oplemenitenih mineralnih plošč ter strojne opreme zadovoljiva, pa je bila prodaja ploskovnega in masivnega pohištva močno pod planom. Pri Tozdu Masiva smo dosegli samo 19 odstotkov planirane realizacije, pri Tozdu Jelka pohištveni del 46 odstotkov, pri Tozdu Pohištvo pa 57 odstotkov. Pod planom je tudi prodaja oblažjenega pohištva in sicer za 5 odstotkov.

Osnovni vzrok za tako nizko prodajo pohištva je vsekakor padanje kupne moči prebivalstva, na katero mi ne moremo vplivati. Drugi vzrok pa je ta, da proizvodnja zaradi zastarele opreme in pomanjkanja strokovnih kadrov ne more slediti zahtevam tržišča, tako po obliki in funkcionalnosti kot tudi po velikosti serij. Nekateri nosilni programi v tozdi Pohištvo in Jelka, ki so po oblikovnosti in designu že preživeli, niso dobili ustrezne zamenjave, ki bi dosegla ali pa celo prehitela konkurenco.

Izvoz

Pri prodaji v izvoz lahko rečemo, da smo v globalu dosegli načrtovano, saj smo izvozili za 10.847.000 US \$ izdelkov oziroma 1,3 odstotka nad letnim načrtom. Načrtovane rezultate

so presegle temeljne organizacije Pohištvo, Masiva in Jelka.

Večji izpad na področju izvoza pa imajo temeljne organizacije Mineralka, Gaber, Strojegradnja, Tapetništvo in Iverke.

Bolj kot sam obseg izvoza pa je za nas pomembna dohodkovnost izvoza. Ta je v povprečju precej nižja od dohodkovnosti na domačem trgu. Pri nekaterih izdelkih je bila dinarska cena zaradi nizke devizne cene in nerealnega tečaja tujih valut tako nizka, da nismo pokrili niti materialnih stroškov. Na slabo dohodkovnost v izvozu je vplivala tudi struktura izvoza. Večinoma smo izvažali v ZDA oziroma na dolarsko območje. Dolar pa je

Primanjkljaj revalorizacijskih prihodkov bomo morali pokrivati v naslednjem letu in sicer vsak mesec eno dvanajstino.

Poslovanje so uspešno zaključile temeljne organizacije Mineralka, Gaber in Žagalnica. Skupno so ustvarile 910.364 tisoč din ostanka čistega dohodka.

V skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi bomo s tem ostankom čistega dohodka pokrivali skupno porabo za vse temeljne organizacije in izgubo pri tozdi Jelka in Tapetništvo ter del izgube pri Tozdu Pohištvo. Ostali del izgube pri Tozdu Pohištvo pa bomo pokrivali z nepovratnimi sredstvi rezerv

Naj bo tudi ob prazniku delovno

imel v preteklem letu v primerjavi z ostalimi konvertibilnimi valutami padajoč trend.

Zaradi slabe dohodkovnosti smo se tudi pri izvozu v veliki meri posluževali izvoza preko dolgoročne proizvodne kooperacije in s tem dobili večje možnosti za uvoz repromateriala.

FINANČNI REZULTATI

Vsi učinki našega dela in nedela, delovanja okolja in splošnih gospodarskih razmer, se izkažejo v finančnem rezultatu.

Neizpolnjeni proizvodni načrti oziroma spremenjena struktura proizvodnje, prenižek obseg prodaje na domačem trgu, nedohodkovna prodaja v izvoz, visoke zaloge repromateriala in gotovih izdelkov in z njimi povezane obresti, visoki materialni stroški ter ostale objektivne in subjektivne napake, so prispevali k neugodnemu finančnemu rezultatu.

Že v uvodu sem omenil, da je delovna organizacija Brest dosegla izgubo oziroma negativni ostanek dohodka v znesku 189.075.000 din. Skupna izguba v Brestu pa znaša 1.102.886.000 din.

Z izgubo so poslovale temeljne organizacije Pohištvo (740.705.000 din), Jelka (279.417 tisoč din) in Tapetništvo (82.764.000 din).

Izguba v temeljni organizaciji Pohištvo bi bila večja, če ne bi v skladu z zakonskimi možnostmi za primanjkljaj revalorizacijskih prihodkov iz naslova poslovnega sklada zmanjšali porabljenega sredstva.

od ostalih delovnih organizacij.

Glede na to, da temeljna organizacija Pohištvo ni uspela celotne izgube pokriti z nepovratnimi sredstvi do 29. februarja, bo morala po zakonu o sanaciji upoštevati tudi določila o omejitvi osebnih dohodkov. Zakon predvideva, da lahko izplačujejo organizacije, ki izkazujejo nekrito izgubo, osebne dohodke do višine 80 odstotkov povprečnih osebnih dohodkov v SR Sloveniji, povečanih za rast življenjskih stroškov. Ne glede na to pa ocenjujemo, da bomo primanjkljaj sredstev za osebne dohodke lahko v skladu s sporazumom o združitvi v DO in sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke pokrivali iz ostalih tozdov.

Ostale temeljne organizacije so poslovale na meji uspešnosti. Nekateri niso uspeli v delitvi pokriti niti prispevkov iz dohodka, ki so odvisni od višine ustvarjenega dohodka.

Če na koncu združimo vse ugotovitve, lahko rečemo, da slab finančni rezultat ni posledica ene ali dveh generalnih napak oziroma pomanjkljivosti, ki se prikradejo v poslovnih proces in za katere storilci celo mislijo, da ne vplivajo na poslovni rezultat. Poudariti pa moram, da povzročajo negativno poslovanje tako velike napake kot tudi ogromna množica majhnih napak. Zmanjšanje pomanjkljivosti bi moral biti osnovni cilj poslovanja v letu 1988.

J. Korošec

Tu in tam se nam tudi kaj posveti

Načrti za leto 1988

Za nami je leto 1987, v katerem so nekatere temeljne organizacije Bresta dosegle nič kaj zavidljive rezultate. Za prihodnje leto pa smo si zadali za cilj doseči pozitivni finančni rezultat oziroma vsaj pozitivno ničlo v vseh temeljnih organizacijah. Že na začetku moram poudariti, da se bomo morali angažirati na vseh področjih — v proizvodnji, nabavi in prodaji — da bomo zastavljene cilje tudi dosegli.

Ko smo sestavljali letni načrt za leto 1988, smo upoštevali naslednja izhodišča: proizvodnjo v DO Brest moramo povečati, ne smejo se nam povečati zaloge, kar pomeni, da moramo izgotovljeno proizvodnjo tudi prodati ter seveda za prodane proizvode v najkrajšem času dobiti plačilo. Razložili bomo nekatere poglobitve značilnosti poslovnega procesa in iz tega izhajajoče finančne pokazatelje, ki smo jih začrtali z letnim načrtom.

PROIZVODNJA

Za prihodnje leto načrtujemo v DO Brest v povprečju 15-odstoten dvig fizičnega obsega proizvodnje glede na leto 1987. Predvideno proizvodnjo bomo dosegli predvsem na račun dviga produktivnosti, boljšega izkoriščanja delovnega časa, v nekaterih temeljnih organizacijah pa bo potrebno povečati

število zaposlenih v neposredni proizvodnji.

V tabeli je prikazano gibanje proizvodnje, števila zaposlenih ter gibanje produktivnosti. Fizični obseg proizvodnje je prikazan v norma urah, to pomeni v količini porabljenega časa za izdelavo določenega izdelka.

Iz tabele je razvidno, da predvidevamo največji porast proizvodnje v temeljnih organizacijah Masiva, Tapetništvo, Jelka ter Pohištvo. Poudariti pa moram, da je v Tozdu Masiva upoštevano popolno aktiviranje investicije s polno zasedenostjo strojne opreme, seveda ob povečanju števila zaposlenih.

Mislim, da moram posebej nakazati problem v Tozdu Jelka. V tej temeljni organizaciji je načrtovano obratovanje žage v dveh izmenah, kar je pogojeno z dobavo hlodovine, za katero pa vemo, da je zelo problematična zaradi nizkega

letnega prirasta lesa. O možnem rebalansu letnega načrta bomo govorili kasneje, ko bodo narejene analize v zvezi z dobavo hlodovine ter prodajnimi možnostmi finalnih proizvodov te temeljne organizacije.

Na tem mestu moram omeniti še temeljno organizacijo Mineralka, ki za prihodnje leto načrtuje proizvodnjo le v dveh izmenah — glede na predvidene možnosti plasiranja negor plošč na trg.

Za delovno organizacijo Brest načrtujemo povečanje deleža proizvodnje izvoznih artiklov glede na leto 1987.

Za doseganje omenjenih proizvodnih ciljev načrtujemo za delovno organizacijo Brest zmanjšanje števila zaposlenih. Morebitno pomanjkanje zaposlenih v posamezni temeljni organizaciji bomo v letu 1988 reševali tudi s prerazporeditvami delavcev med temeljnimi organizacijami.

Na področju kadrov bomo morali vse večjo pozornost posvečati njihovi kvalifikacijski strukturi, s tem v zvezi pa tudi sistemu nagrajevanja strokovnega kadra.

S proizvodnjo je neposredno povezana nabavna služba, saj jo mora ta oskrbovati s potrebnimi reprodukcijskimi materiali. Ta si bo morala prizadevati, da doseže optimalne zaloge repromateriala glede na predvidene potrebe v proizvodnji ter glede na razpoložljiva likvidna sredstva delovne organizacije.

PRODAJA

Že v uvodu sem omenila, da bo potrebno načrtovano proizvodnjo tudi prodati, kar pomeni, da se glede na predvideno povečanje proizvodnje zaloge gotovih proizvodov ne smejo povečati.

Glede na to bo potrebno vložiti vse napore v kakovost ponudbe, držati se bomo morali dobavnih rokov, proizvodne temeljne organizacije pa se bodo morale čimbolj prilagajati potrebam tržišča ter si prizadevati, da ne bi prišlo do desortiranosti programov. V ilustracijo navajamo nekaj numeričnih pokazateljev prodaje, posebej pa načrt izvoza v dolarjih. Vsi načrtovani vrednostni prikazi so narejeni s predpostavko stalnih cen — upo-

Poslovni odbor Plansko-poslovne skupnosti

števane so namreč cene iz meseca novembra 1987.

Eksterna realizacija po tozidih ter izvoz v dolarjih:

Iz tabele je razvidno predvideno povečanje obsega prodaje, ki je delno posledica povečanja cen, pa tudi povečanja fizičnega obsega. Pomembno je

omeniti občutno povečanje izvoza, saj predvidevamo porast izvoza z indeksom 137. Ves izvoz predvidevamo plasirati na konvertibilno področje kajti tako pri domačih kot pri izvoznih programih je potrebno upoštevati načelo čimvečje dohodkovnosti.

Prod. dom. trg in izvoz
v mio din

Izvoz v 000 dolarjev

Zap. št.	Tozid	Ocena l. 1987	Plan 1988	Indeks 88/87	Doseženo leto 87	Plan 1988	Indeks 88/87
1.	POHIŠTVO	8.258	17.125	207	4.608	5.780	125
2.	MASIVA	3.134	7.393	236	2.568	3.939	153
3.	ZAGALNICA	3.933	6.225	158	1.652	2.354	142
4.	GABER	6.820	9.632	141	372	300	81
5.	IVERKA	7.005	12.065	172	328	505	154
6.	TAPETNIŠT.	4.199	6.501	155	377	724	192
7.	JELKA	2.698	7.286	270	743	969	130
8.	MINERAL.	3.192	5.497	172	164	245	149
9.	STROJ.	892	1.734	194	35	—	—
10.	PRODAJA	1.124	1.283	114	—	—	—
11.	SD	156	100	64	—	—	—
SKUPAJ		41.411	74.841	181	10.847	14.816	137

FINANČNI REZULTAT

Tudi v finančnem rezultatu so upoštevana cenovna razmerja iz novembra 1987. Osnovne kategorije v delitvi dohodka so za delovno organizacijo naslednje:

Za delovno organizacijo Brest načrtujemo ob že ome-

njenih predpostavkah (povečanje proizvodnje, prodaje, zniževanje stroškov) pozitiven finančni rezultat v letu 1988 — 837 milijonov dinarjev poslovnega sklada. Poslovni sklad načrtujejo naslednje temeljne organizacije:

v mio din

1. Celotni prihodek	92.690
2. Dohodek	20.343
3. Čisti dohodek	13.973
V tem:	
— osebni dohodki z neposredno skupno porabo	11.992
— stanovanjski prispevek	305
— neposredna svobodna menjava dela	143
— sredstva rezerv	620
— ostali skladi	75
— poslovni sklad	837

(nadaljevanje na 4. strni)

Lesarji in gozdarji Notranjske

V torek, 9. februarja je bila v Brestu seja poslovodnega odbora Plansko-poslovne skupnosti Gozdarstva in lesarstva Notranjske. Predstavniki gozdarjev in lesarjev so obravnavali nekatere spremembe v sestavi poslovodnega odbora, dosedanje delo glede prestrukturiranja ter načrt blagovne proizvodnje za leto 1988.

Poslovodni odbor je v preteklih dveh letih skliceval in predsedoval Brest, oziroma njegov predstavnik. Z omenjeno sejo prihaja ta dolžnost za prihodnji dve leti v roke delovne organizacije Javor oziroma njenega pooblaščenega predstavnika.

Prav tako je prišlo v zadnjem času do nekaterih kadrovskih zamenjav, ki se odražajo v sestavi odbora in sicer:

iz Lesonita je postal član poslovodnega odbora novi glavni direktor Franc Lipolt, iz Bresta pa novi glavni direktor Darko Lesar. Vse omenjene zamenjave je odbor overil.

V nadaljevanju je odbor razpravljal o dosedanjih uspehih (ali bolje neuspehih) v zvezi s prestrukturiranjem gospodarstva. Ugotovljeno je bilo, da so osnovni podatki, potrebni za predstavitev problematike že posredovani medobčinski gospodarski zbornici. Žal pa iz gradiva niso razvidne učinkovite možnosti za usmerjanje gospodarstva v dohodkovno trdnjše in donosnejše panoge. Dogovorili so se za nadaljnje delo v opisano smer. Pri tem so navzoči ob zadostni stopnji samokritičnosti poudarili tudi dejstvo, da neugodni in predvsem pretirani administrativni ne-tržni posegi preveč spreminjajoče vplivajo na možnost oziroma

na ustreznost dolgoročnih vizij razvoja.

Po drugi strani pa zaradi umetno postavljenih pogojev največkrat ni mogoče zanesljivo trditi, katero poslovanje je, dolgoročno gledano, družbeno koristno (rentabilno) in katero ne.

Omenjena točka dnevnega reda se je tematsko prelila v naslednjo — to je v opredelitev višine letne blagovne proizvodnje v GG Postojna. Tu sta bili izpostavljeni predvsem dve težki vprašanji. Prvo, da bo letna količina (etat) že v letu 1988 precej nižja kot v letu 1987, in sicer kar za okrog 10 odstotkov. Drugo pa, da se bo kakovostna sestava hlodovine (predvsem iglavcev) iz leta v leto slabšala, zaradi česar znanih in obravnavanih dejstev o odmiranju gozdov. Zato je razdelitev etata potekala ob precej zvišani temperaturi. Te in še nekatere druge težave narekujejo več ukrepov, ki jih morajo uresničiti tako delavci gozdnega gospodarstva, kot delavci lesno-predelovalne industrije. Med njimi bodo nekateri ukrepi tudi zelo težki, celo taki o bistvenem zmanjšanju sedanjega obsega proizvodnje in o reševanju nezaposlenosti, ki bo s tem nastala. Zlasti sta na to dejstvo opozorila Javor in Brest.

Z. Zabukovec

Gibanje proizvodnje, števila zaposlenih in produktivnosti

Tozid	LETO 1987			PLAN 1988			INDEKS		
	Masa norma ur	Povpr. št. zaposl.	Proizv. v Nh/zap.	Masa norma ur	Povpr. št. zaposl.	Proizv. v Nh/zap.	5:2	6:3	7:4
POHIŠTVO	402.832	629	640	452.400	560	808	112	89	126
MASIVA	218.247	289	755	276.437	311	889	127	108	118
ZAGALNICA	130.946	214	612	139.652	205	681	107	96	111
GABER	126.068	137	920	134.893	138	977	107	101	106
IVERKA	112.573	163	691	122.290	166	737	109	102	107
TAPETNIŠTVO	92.820	129	720	113.516	120	946	122	93	131
JELKA	106.127	174	610	128.499	174	739	121	100	121
MINERALKA	41.045	53	774	41.670	50	833	102	94	108
STROJEGRADNJA	51.532	46	1.120	60.396	48	1.258	117	104	112
PRODAJA	—	244	—	—	254	—	—	104	—
SD	—	168	—	—	189	—	—	113	116
SKUPAJ:	1.282.190	2.246	571	1.469.753	2.215	664	115	99	116

Žene ob svojem prazniku

V mesecu marcu bodo ženske kot vsako leto praznovalе svoj praznik. Bodisi, da bo praznovanje res praznično ali le dan kot vsi drugi, mimo nas ne more neopazno. Prebudile se bomo v še eno neprespano jutro utesnjenega dne, ki naj ne bo le dan zaradi dneva.

O svojem delu in življenju so nam spregovorile v imenu praznika naše sodelavke. Nič kaj praznična, zato pa delovna in resnična je njihova pripoved, v kateri se bo našla vsaka izmed nas...

ANA NARED je v temeljni organizaciji Jelka zaposlena že čez triintrideset let. Lahko bi rekli, da sodi med Brestove veteranke. Živi v novi hiši, ki so si jo postavili z veliko truda in lastnega dela in s posojili seveda, ki pa so, kot pravi, že odplačana.

Na Jelko je prišla 1955. leta. To je bilo v časih, ki so nam vsem že precej odmaknjeni. Povedala je, da so bili takrat delovni pogoji veliko drugačni kot danes. Delali so tudi ob sobotah, vedno z takšno ali drugačno malico v torbi.

Delo je potekalo v treh izmenah in nikogar ni zanimalo, da ima delavka družino. Ženske velikokrat takšnega tempa niso zmogle in so ostale doma vsaj toliko časa, da so otroci odrasli.

Tovarišica Ana je do leta 1971 delala v zaboju. Njeno pripovedovanje o pogojih dela v tistih časih se zdi kot iz pravljice. V zimskem času je bil les zamrznjen, tako da so praktično rezali leden les. Zaščitna sredstva so bila doma spletene rokavice. Delavke so bile po ves dan oblečene naj-

prej v mokre potem pa v zamrznjene obleke. Tudi osebni dohodki so bili nizki, vendar ni bil nikoli problem delati tudi ob nedeljah.

Pogoji dela so se v vseh teh letih spreminjali na boljše in tako so leta 1966 v Jelki odprli tudi delavsko restavracijo. Sem je prišla tovarišica Ana 1971. leta in ostala do danes. Dela izmenoma dopoldne in popoldne. S sodelavkami vsak dan pripravi v dopoldanskem času okrog devetdeset toplih obrokov hrane. Pravi, da je dela veliko, vendar dela z veseljem. Na delovnem mestu se počuti kot doma. Težko ji bo zapustiti ljudi, s katerimi se je vedno dobro razumela. Ni se pritoževala ne čez plačo, ne čez delo. Težko pa ji je bilo ob misli kaj bo s tudi njeno Jelko, ki jo je pomagala graditi z lastnimi zultji. Spominja se časov, ko so »dobro stali« in s svojimi sredstvi velikokrat pomagali drugim. Upa, da bodo ljudje sposobni premagati nakopičene težave in zadrege, kot so jih že tolikokrat doslej.

Med nama je stekla tudi beseda o moških. Tovarišica Ana je dejala, da smo ženske prav za vsa tista dela, za katera moški niso, da pa moramo drug drugemu pomagati če hočemo, da se »vozi«.

Ko bo v pokoju, bo hodila na obiske, za katere sedaj ni imela časa, rada pa bi tudi več pletla. V temeljni organizaciji jo bodo pogrešali, saj je delavka, ki je bila vedno pripravljena priskočiti na pomoč pri pripravi različnih slovesnosti, ne da bi se kdajkoli zmečila za plačilo.

JULKA HVALA bo maja letos praznovala dvajsetletnico na Brestu. Prvih deset let je bila zaposlena kot knjigovodja osnovnih sredstev, šest let je delala pri potrošniških kreditih, zadnja štiri leta pa je vodja blagovnih kreditov. Ves čas je torej zaposlena v Brestovih Skupnih dejavnostih. Tovarišica Julka je domačinka, tako se s svojimi sodelavci pozna tudi kot s sokraji. Morda prav zaradi poznavanja ljudi ni nikoli imela posebnih težav ne z odnosi na delovnem mestu, ne z delom samim. Spominja se časov, ko ni bilo niti seštevalnih strojev, tako da je bilo potrebno vse računati na pamet. Delo je terjalo veliko več časa kot danes, pa tudi moči. Vseeno pa se ji je bilo najtežje privaditi na delo na IBM strojih. Človek se v zrelejših letih teže privaja na nove načine dela, pa čeprav je v tem bistven napredek in nenazadnje tudi olajšano delo.

Tovarišica Julka je v svojem delu našla zadovoljstvo ne le

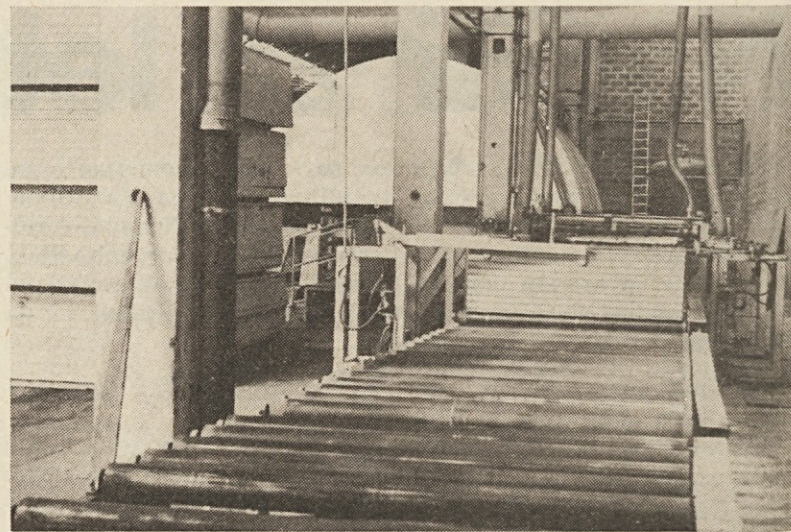
v tem, da je prispevala k družinskemu proračunu, temveč morda še bolj v tem, da se je počutila samostojno, nepriklenjeno le na štedilnik in dom. Resda je zaposlena žena dosti bolj obremenjena, a delo odtehta marsikaj. Tako se gradi tudi enakopravnost z moškimi, čeprav le-ta še zdaleč ni popolna.

Pri vzgoji sina ji je v veliki meri pomagala mama, in tako je bilo delo tisto prvo, čemur je bilo podrejeno vse drugo.

Dejala je, da čutijo ženske veliko večjo odgovornost do otrok, družine in doma, medtem ko moški tega preprosto nimajo v sebi. Veliko malenkosti bi lahko ponaredili, da bi nam olajšali dneve, pa jih ne. In ne dajo se spremeniti.

Ko bo v pokoju, bo delala vse tisto, za kar doslej ni bilo časa: brala bo knjige, sproti časopise, morda bo kakšno oddajo na televiziji, ob kateri je doslej zaspala, pogledala do konca. Več časa bo imela za gospodinjstvo, več pozornosti bo lahko namenila vrtu. Tudi ona bo pogrešala sodelavke. Iz Bresta bo odšla v juliju, sredi poletja, ko čas nasploh hitreje mineva kot v pustih in mrzlih zimskih dneh. Tako se bo lažje pripravila na »nov red« in prelomnica, ki se je sicer veseli, bo manj očitna in nenavadna.

JOŽA GODEJŠA je delavka v temeljni organizaciji Masiva, ki je že tudi petindvajset let v vrsti Brestovih delavk. Doma je v Žerovnici, od koder se je začela kot mlado dekle s kolesom voziti na delo. V Žerovnici ima dom in družino in poleg dela v službi še kmetijo. Vsa svoja delovna leta je preživela v lakirnici. Še vedno je čila in zdrava, v pokoj pa gre prevsem zato, ker bo pač izpolnila pogoje, obenem pa ima doma veliko dela, tako, da se ni bati, da bi ji bilo dolgčas.

Tovarniško tihožitje

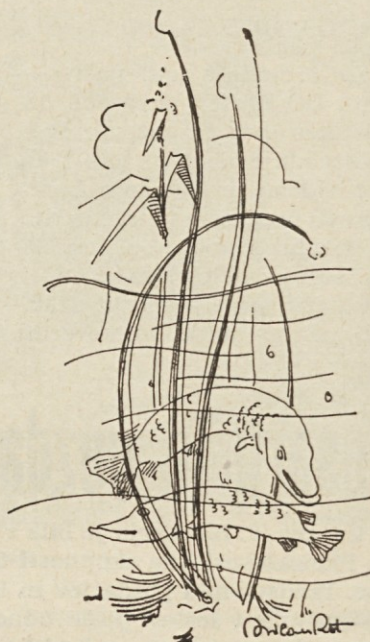
Tudi tovarišica Joža se spominja časov, ko se je zaposlila. Mlajši sin je imel komaj nekaj mesecev, ko ga je prepustila v varstvo sosedu in se s kolesom in malico odpravila na delo. Zaradi bolnih otrok ni nikoli ostajala doma, ker, kot se spominja, nasploh matere navadno zaradi tega niso ostajale doma.

Na delovnem mestu, kjer dela tovarišica Joža, se je v vseh teh letih le malo spremenilo. Predvsem so boljši zdravstveni pogoji — ventilacija — in boljše brizgalne pištole, postopek je enak kot pred leti.

Gospodinjstva dela so bila ves čas na njenih ramenih, ker je na njihovi kmetiji že tako, da ima mož dovolj dela v hlevu in na polju in je že tam potrebno velikokrat priskočiti na pomoč. Mlajši sin in mož sta tudi oba zaposlena na Brestu, tako da lahko rečemo, da je tri četrtine družine Brestove.

Tovarišica Joža se v delovnem okolju počuti zelo dobro. Predvsem dela z samimi ženskami, ki so sedaj večinoma mlajše, starejša generacija pa je predvsem iz zdravstvenih razlogov odšla iz lakirnice. Med sodelavkami je vedno nasmejana in dobre volje. Ve pa tudi, da se nikoli ne gre jeziti zaradi majhnih in nepomemb-

nih reči, ki jih dostikrat niti ni moč spremeniti. Doma bo imela tudi ko bo v pokoju, veliko dela. Vseeno pa ji bo dolgčas po tovarni in sodelavkah, s katerimi je dolga leta

delila dobro in slabo, s katerimi se je pogovarjala in nasmejala. Penzija bo sicer nizka, a ker je zdrava, je dejala, bo lahko še vedno marsikaj postorila.

Veseli se juter brez tradicionalnega delavnika, žal pa ji je, da bo odšla iz okolja, kjer je ostal velik del njenega življenja.

Pomislite kdaj — med nami vsak dan tisoč parov ženskih rok!

NAČRTI ZA LETO 1988

(nadaljevanje s 3. strani)

Gaber 312, Žagalnica 120, Mineralka 319, Strojegradnja 86 milijonov dinarjev.

NALOŽBE

V načrtu ne opredeljujemo posebej investicijskih vlaganj. Izvajali bomo predvsem investicije in sicer le kot nujno nadomestitev opreme oziroma nujno usposobitev le-te za proizvodnjo, opredeljeno z načrtom. Osnovni vrednostni okvir bodo razpoložljiva amortizacijska sredstva ter likvidnostno stanje Bresta.

OSEBNI DOHODKI

Delež osebnih dohodkov v masi celotnega prihodka ostaja približno enak kot v letu 1987. Vsekakor pa se bodo osebni dohodki v tem letu lahko povečali samo ob večjem ustvarjenem dohodku kot pa je načrtovan. Izplačani neto osebni dohodki pa bodo odvisni tudi od dejanske višine prispevkov, ki jih bomo iz bruto osebnih dohodkov izločili za financiranje skupnih in splošnih družbenih potreb.

Navedla sem le nekatere značilnosti letošnjega načrta. O njem bomo v teh dneh razpravljali na zborih delavcev ter ga sprejemali na delavskih svetih.

D. Mišič

Kontrola kakovosti včeraj in jutri

Za tradicionalni pristop h kakovosti proizvoda je značilno, da se o njej pričnemo pogovarjati šele takrat, ko se na izdelku pokaže že nastala pomanjkljivost. V praksi se to izvaja v okviru vhodne, medfazne in končne kontrole proizvodov. V takšni organizaciji funkcije kakovosti relativno veliko število kontrolorjev razvršča »dobre in slabe« proizvode in preprečuje prehod slabih v naslednjo fazo obdelave ali na tržišče. Mera kakovosti proizvodov je odstotek ugotovljenih slabih proizvodov v procesu nadzora.

Klasično nerazumevanje integralnosti kakovosti v proizvodnji se kaže predvsem v prenašanju odgovornosti za kakovost na kontrolorje. Izdelki pa so kljub temu neustrezni, kajti število kontrolorjev je premajhno, da bi lahko pravočasno odkrili vse mogoče napake na izdelkih. Posledica tega je, da se število kontrolorjev povečuje — ob splošnem negodovanju nad njihovim delom.

Za sodobni pristop k zagotovitvi kakovosti pa je značilna preventiva v vseh fazah nastajanja in uporabe proizvoda. Mera kakovosti je sprejemljiva raven kakovosti (AQL), ki se definira v odnosu do »povprečka procesa«, iz katerega proizvod prihaja. To je bistvena razlika glede na odstotke ločenih dobrih in slabih proizvodov, ker povezuje raven kakovosti proizvodov s procesom izdelave.

V teoriji in praksi se je torej pojavil integralni način zagotavljanja kakovosti, ki v svojem bistvu pomeni preobrat od zgolj tehničnega pojmovanja kakovosti k tržnemu pojmovanju kakovosti, v organizacijskem smislu pa prenašanje odgovornosti za kakovost na vse delavce v proizvodnem procesu. Nadzor nad izvajanjem integralnega zagotavljanja kakovosti ne more prevzeti zgolj služba kontrole kakovosti, ker po svoji vlogi in mestu v delovnem procesu nima niti moči niti možnosti, da bi nadzirala izvajanje celotnega procesa.

Kakovost izdelkov mora biti eden od osnovnih ciljev delovne organizacije, zato je tudi učinkovit nadzor nad sistemom integralnega zagotavljanja

nja kakovosti naloga vodstva delovne organizacije.

Eden od načinov izboljševanja kakovosti izdelkov so »projekti za izboljšanje kakovosti«, ki so se izkazali kot izrazito koristni.

Trendi zagotavljanja kakovosti v svetu kažejo, da bo kakovost še bolj tržno orientirana; težnja k ohranitvi in širitvi trga pa verjetno vodi k še boljši orientiranosti za zadovoljevanje individualnih želja in potreb kupcev.

Računalniško podprto konstruiranje bistveno povečuje produktivnost konstrukcijskih

oddelkov in hkrati zagotavlja kakovost izdelkov v fazi razvoja in konstrukcije. V proizvodnji se z uvajanjem avtomatiziranih procesov vloga kontrole bistveno spremeni. Obdelovalni centri in roboti, opremljeni z napravami za avtomatično kontrolo, omogočajo proizvodnjo domala brez napak. Odgovornost za kakovost vhodnih materialov je prenešana v celoti na dobavitelja, tako da klasične vhodne kontrole nimamo več. V naših razmerah, ko vemo, kako iztrošena je marsikje proizvodna oprema in kako malo denarja imamo na voljo za njeno modernizacijo, je morda takšna vizija zagotavljanja kakovosti čisto še utopična. Gotovo pa se bomo tudi mi prav kmalu pričeli srečevati s problemi, ki jih bodo narekovale zapletene prihodnje situacije.

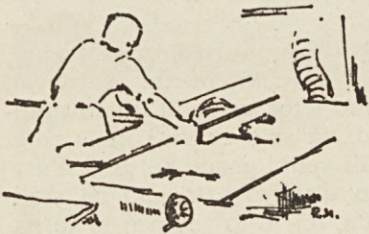
D. Matičič

Obračun opravljenega dela

V veliki sejni dvorani Skupnih dejavnosti v Cerknici je bila 24. februarja volilno programska konferenca sindikata Bresta.

Janez Kvaternik je podal poročilo o delu sindikata v preteklih dveh letih. Predvsem je opozoril, da se je organizacija znašla v sila težavnem položaju, ki so ga pogojevale neugodne gospodarske razmere in s tem nizki osebni dohodki zaposlenih. Stalno se spreminjajoči pogoji gospodarjenja, ki jih prinaša politika države, so privedli do vse izrazitejših neskladij, s katerimi se srečuje delovna organizacija; to pogojuje večje proizvodne zahteve, ki pa niso dobile odziva skozi večjo dohodkovnost. Poudaril je, da smo v Brestu ob nenehni aktivnosti sindikata doživeli velike spremembe. Iz vrst sindikata so leta prihajala opozorila glede posameznih kadrov-

skih, organizacijskih in programskih slabosti, vendar odzivov na opozorila ni bilo. Toliko bolj smo sedaj pripravljene podpreti vse pozitivne spremembe, ki jih je v svojih krat-

koročnih in dolgoročnih nalogah opredelilo vodstvo delovne organizacije. Janez Kvaternik je dejal, da je skrajni čas, da radikalno posežemo na vsa tista področja, ki so se izkazala kot neuspešna, nedohodkovna, neurejena.

V razpravo o delu sindikata se je vključilo več delegatov, ki so spregovorili o različnih problemih in področjih, najbolj boleča rana so bili nizki osebni dohodki, ki so bili tudi najtehtnejši razlog za sklic izrednega zbora delavcev v Tozdu Pohištvo.

V nadaljevanju se je povzel besedo Darko Lesar, ki je članom sindikata obširno spregovoril o kratkoročnih ukrepih, o sanacijskem programu oziroma o planu dela za letošnje leto. Ustavil se je tudi ob osebnih dohodkih, ki so resnično dosegli kritično mejo in povzročili nezadovoljstvo med delavci. Priti moramo do spoznanja, je poudaril, da lahko le na osnovi dobrih poslovnih rezultatov v okviru delovne organizacije povečujemo tudi osebne dohodke. Marsikaj pa se bo spremenilo z novim načinom nagrajevanja.

Na seji sta bila izvoljena tudi nov izvršni in nadzorni odbor konference sindikata.

V. Lavrič

V. Lavrič

Slovenski kulturni praznik

Leto za letom sledimo prireditvam praznovanja kulturnega dne, ki ga večkrat razširimo v teden in mesec, ko se slovenski prostor čimbolj neposredno in neprisiljeno posveti spominu na našega največjega pesnika, ki je umrl pred 139 leti, njegova poezija pa še vedno živi.

V nekaterih državah so njegova dela že vsidrana tudi v njihov kulturni prostor, drugje se šele rojevajo. Celotno daljino, nam odmaknjeni Kitajski, so njegove pesmi v prvem prevodu izšle že pred tridesetimi leti. Zbirka pesmi — v kitajščini Puliešelun šihsian — je bila objavljena že 1956.

je za etnološko raziskovalno nalogo krajevne skupnosti Grahovo. V prvem delu proslave so nam po uvodnih besedah Janeza Praprotnika zapeli člani mešanega pevskega zbora Svoboda iz Loške Doline, v drugem pa mladinski pevski zbor Fran Gerbič iz Cerknice. Med njunima nastopoma smo zaploskali Matjažu Mišiču, prvemu nagrajencu sklada Jožeta Udoviča, vmes pa smo slišali tudi nekaj Udovičevih pesmi, ki nam jih je interpretirala Lidija Mlakar.

V četrtek, 11. februarja pa smo v knjižnici Jožeta Udoviča lahko поблиže spoznali našega plodnega pisatelja Iva

leta, izšla pa je v nakladi 10 000 izvodov.

In kako smo praznovali v naši, nekdanji Cerkvici oziroma današnji Cerknici, ki Prešerna pozna že od njegovih prvih pesniških korakov?

Poslanstvo kulturnega dne smo lahko doživeli v dveh prijetnih večerih. V soboto, 6. februarja 1988 smo v kinodvorani spremljali osrednjo proslavo s podelitvijo nagrade sklada Jožeta Udoviča, ki jo je iz rok Janeza Gradišnika prejel Matjaž Mišič. Dobil jo

Zormana, ki se je po svoji predstavitvi posvetil našim vprašanjem.

Tako smo bili priče dveh lepih večerov, v katera je bilo vloženo veliko truda. Na žalost pa še vedno ugotavljamo, da je za take prireditve premalo posluha in lahko samo vprašujemo — ZAKAJ?

Sicer pa bo drugo leto ob 140-letnici smrti našega velika priložnost, da se spet srečamo — morda takrat v kaj večjem številu.

A. Leskovec

Skrhane sanje

V petek, 19. februarja je bila v čitalnici knjižnice Jožeta Udoviča v Cerknici predstavitev pesniške zbirke Skrhane sanje avtorice Vande Šegove.

Pesniško zbirko je s tenkočutnim smislom za pisano besedo uvodoma predstavil Janez Praprotnik. Ustavil se je ob vsakem izmed petih sklopov, ki jih je pesnica oblikovala in jih združil skupaj z njenim življenjepisom v podobno mladega dekleta. Čitalnica in del hodnika sta bila pretesna za veliko število obiskovalcev, ki so želeli spoznati Vando Šegovo tudi drugače, kot pesnico.

Pesniška zbirka obsega šestinštirideset pesmi, ki so nastale v zadnjem, približno pol-

letnem obdobju življenja mlade avtorice. Pesmi so polne majhnih in skritih spoznanj o življenju in ljudeh, o stiskah in hrepenenju, ljubezni, sreči in spominih.

V nadaljevanju programa je pesem Sinu prebrala pesnica sama. Navzoči so jo pozdravili z navdušenim aplavzom. Izbor pesmi iz zbirke je v nadaljevanju programa predstavila na globok in samosvoj način gledališka igralka Marijana Breclj. Ob spremljavi dveh kitar so pesmi zvenele drugače kot potihno prebrane. Ljudje so po končani predstavi odhajali v noč bogatejši za še en lep večer.

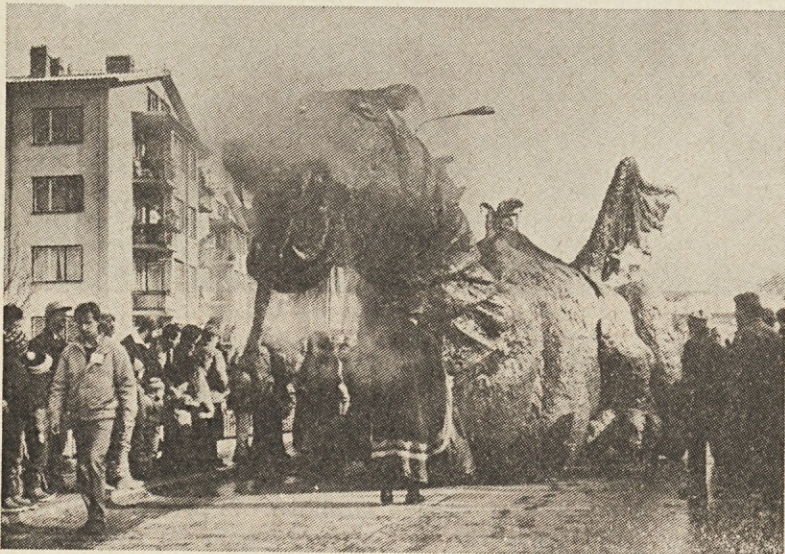
Novice iz Butal

Nekoč se je rimskemu mislecu zapisalo: »Mislim, torej sem!« Meni pa vse bolj prihaja v zavest drugačna misel: »Pustujem, torej živim!« V današnjem trenutku je to dokaj upravičena misel, kajti naše življenje postaja vse bolj podobno životarjenju, lebdenju med jutrom in večerom in nemočnemu čakanju na jutrišnji dan. Sam sem imel pomisleke o upravičenosti prirejanja pusta v trenutku, v kakršnem smo, končno pa je prevladalo spoznanje, da je najhujši strup za človeka malodušje in iz njega izhajajoča otopelost. Do tega spoznanja smo prišli vsi, ki smo bili kakorkoli povezani z organizacijo letošnjih pustnih prireditev. Rezultat? Pustni teden, kakršnega ne pomnimo!

Sobotna TV oddaja Križ Kraž in skrivnostni gost, za katere-

ga se je izkazalo, da sploh ni tako skrivnosten, sta povzročila, da je v vrsti slovenskih občin telefon dobesedno »crknil«. Vseeno pa so TV gledalci, čeprav mnogi razočarani, ker jim ni uspelo pri telefoniranju, dobili prvo izčrpno informacijo o pustnih prireditvah v Cerknici, kar je bila nedvomno najboljša možna propaganda.

Pričelo se je že v torek z prireditvijo pod naslovom Pustna prizma optimizma. Namenjena je bila predvsem našim starejšim občanom in kljub temu, da je bila prvokrat v programu pustnih prireditev, je bil odziv prav presenetljiv. Nastopajoči — cela vrsta znanih imen iz starejše generacije naših zabavnikov — so bili odlično razpoloženi in tako smo preživeli res prijeten večer.

Obiskal nas je postojnski zmaj ...

... Jezerko pa je tako naš.

Odslej bo kraljevala Uršula

Četrtekova prireditev Javna vaja butalskih orkestrrov se je letos žal nekoliko ponesrečila. V primerjavi z lanskoletno vajo pri Zgoncu, kjer je le trdnost zidov preprečila, da se gostilniški prostor ni razletel od pritiska poslušalcev, je bilo letos nenavadno mirno. Vzroka ni bilo težko odkriti: od vseh predvidenih butalskih orkestrrov je bilo na prizorišču moč opaziti le pričakujočo publiko, od muzike pa nič! Spodrsrljaj ali napaka v organizaciji?

Petek, slab začetek — tako pravi ljudski pregovor, kar pa v Cerknici pred Pustom skoro ne more biti res. Za nekatere je sicer bilo malce hudo vstati dovolj zgodaj, vendar je vse živo v mrzličnem pričakovanju Slavne butalske skupščine. Večerna sklepčnost ali po butalsko »sklepanost«, sploh ni bila vprašljiva, kar pomeni, da so naši ljudje to vsakoletno, lahko ji že rečemo kar tradicionalno prireditev, vzeli za svojo.

Pričakovanja so se izpolnila. Skupščina je bila dobro obiskana in tudi vzdušje je bilo simpatično. Besedilo je bilo letos boljše kot lansko leto in tudi nagajivih domislic ni manjkalo, zlasti se je izkazal pevski zborček. Malce lahko poodčitamo samo radijem, ki so skupščino sicer posneli, zato pa se niso posebno potrudili pri ozvočenju dvorane in tako je imel del publike težave pri poslušanju.

Sobotno otroško pustovanje, ali Otroški pustni karneval, smo letos preselili v telovadnico, da smo se vsaj malo izognili veliki gneči. Letos je Pustno društvo vztrajalo na stališču, da je to zabava, ki je namenjena vsem otrokom v naši občini in je zato organiziralo avtobusne prevoze iz vseh sedmih krajevnih skupnosti. Otroci so se imenitno zabavali, za nas prireditelj pa je bil najlepši in najbolj razveseljiv pogled na številne maske, kar pomeni, da nam ne bo tako kmalu zmanjkalo podmladka. Še bolj razveseljivo pa je bilo dejstvo, da je bila večina mask plod lastne domišljije in izdelanih doma, iz domačih materialov.

Sobota je tako minila v mrzličnem vrvenju pustarjev, kajti osrednja pustna prireditev, Veliki notranjski pustni karneval, se je neusmiljeno približevala. Letos je vladalo pravo obsedno stanje, kajti ljubljanska televizijska hiša se je odločila, da prekine s svojo trdovratno prakso ignoriranja večjih pustnih prireditev na Slovenskem. Neposredni prenos karnevalske povorke je pomenil za nas organizatorje veliko odgovornost, kajti zagotoviti kakovosten prenos in obenem ne prikrajšati publike, ki je spremljala povorko »v živo«, je bil hud zalogaj. Može s televizije so sami priznali, da je ta prenos za njih hujši kot pa prenos poletov iz Planice. Mi pa smo se zavedali, da imamo samo dve možnosti: ali uspelo prireditvi, ki bo odmevala v najšir-

Zadnji nasmeh coprnice Kunigunde

šem slovenskem prostoru in še kje, ali pa polom in sramoto za Cerknico.

In ravno pri organizaciji nedeljske prireditve se je najljepše pokazalo, kako upravičena je uvodna misel tega članka.

Neverjetna volja, disciplina, pripravljenost pomagati, spoštovanje dogovorjenega, pripravljenost in sodelovanje delovnih organizacij, upravnih organov, miličnikov in nadvse korektni odnosi s TV hišo, vse to je dalo slutiti, da se uspeh ne bi smel izmuzniti.

In se res ni. Mirno lahko trdim, da je letos Pustno društvo presešlo samo sebe, kajti mnenja in ocene so bile enotne: »Kaj takega! Neverjetno! Odlično!«

Sredinega pogreba smo se, odkrito povedano, precej bali,

kajti Pustov pogreb je vselej nepredvidljiva stvar. Nikoli ne veš kaj se bo izcimilo. Toda priznati moramo, da je bil letošnji pogreb vseskozi na zelo dostojni ravni. Tako je tudi prav, kajti bilo bi res škoda, da bi pogreb, poln raznih neokusnosti, vrgel umazan madež na vse ostale pustne prireditve. Nekateri so sicer izgubili stavo, toda Pust je Pust in brada tudi hitro zraste, zdrav smeh je pa tako ali tako pol zdravja! Preživeli smo še en lep pustni teden in ob tem vsaj malo pozabili na vsakodnevne skrbi. Škoda je le, da je mojster Jovo že pospravil svojo improvizirano gostilno. Sicer pa, čas leti kot misel in ali se vam ne zdi, da bo Pust kmalu zopet med nami?

P. Hribar

Strašne množice — žal ne ob kulturnem prazniku ...

Z Dunaja je prišel Martin Krpan

Težave komunalnega gospodarjenja

Zakaj je pitne vode v naravi vse manj, zakaj prihaja do žgočih omejitev porabe pitne vode, zakaj je ponekod celo okužena, zakaj pitna voda toliko stane — vse to so vprašanja, ki se nam porajajo, ko je za odgovore nanje že prepozno. Resnica je, da imamo tako vodo in take vodotoke, kakršne smo sami naredili.

V zadnjih letih smo v vodooskrbo naših krajev vložili veliko sredstev. Poleg zajemanja večjih količin vode so vidni tudi rezultati pri boljši kakovosti pitne vode. Niso namreč ravno daleč časi, ko je bila voda oporečna. Poleg tega pa je še velikokrat primanjkovalo.

Kakšno vodo za gospodinjstvo in drugo porabo imamo pri nas? Naše vode sodijo med manj onesnažene in zaenkrat nam niso potrebne čistilne naprave, treba je opraviti le preventivno kloriranje zaradi bakteriološke neoporečnosti.

Lani je bil sprejet nov pravilnik o pitni vodi, ki določa vse pogoje v zvezi s pitno vodo v SFRJ. Predpisuje zahtevne določbe in pogoje, ki jih nihče ne more zagotoviti. Veliki vodovodi, ki oskrbujejo mesta, si komaj lahko privoščijo tako pogoste in obširne analize, kot jih zahteva zvezni pravilnik. Manjši vodovodi pa takih stroškov ne prenesejo. Zvezni pravilnik je dokument, ki verjetno ne bo izvedljiv, ker je nepraktičen in idealiziran predpis o kakovosti pitne vode.

Voda je hrana, obenem pa tudi tehnološki, energetski, surovinski in potrošni material. Imeti bi morala svojo realno ceno, pa je pri nas nima. Zakaj je tako, je nerazumljivo kot še marsikaj v našem gospodarstvu.

Razširjeno je mnenje, češ, da nam voda samoumevno pripada. Vedeti je namreč treba, da je pitna voda danes vse redkejša in da terja veliko stroškov preden postane pitna in priteče iz pipe.

Cena vode je sestavljena iz naslednjih elementov:

- materialni stroški, energija 30 %
- amortizacija 35 %
- tekoče vzdrževanje vodovodov ER 15 %
- sredstva za OD in SP 10 %
- obveznosti iz dohodka 10 %
- sredstva za širitev materialne osnove dela niso vključena v ceno.

V današnjih razmerah, ko cene povsod bezljajo brez kontrole, je težko slediti takemu trendu z dviganjem cen komunalnih storitev. Zato cena vode zaostaja za cenami drugih dobrin. Poleg tega je postopek za spremembo cen izredno zapleten in dolgotrajen.

V letu 1987 so ponekod dvignili cene dvakrat, trikrat ali celo večkrat. Vsakič se je morala sestati skupščina, ki je pristojna za spremembo cen. Zato bi bilo primerneje sprejeti ceno na začetku leta in jo med letom indeksirati, na koncu leta pa narediti poračun. Tako bi odpadlo večkratno sklicevanje delegatov, žolčne razprave in dokazovanje kdo ima prav. Učinek pa bi bil enak ali celo boljši, saj bi komunalni ozdi vedeli, kako naj gospodarijo med letom. Sedaj pa nemalo časa izgubijo za analiziranje izgub ter vseh posledic, ki doletijo izgubarje v gospodarstvu.

Komunala Cerknica, ki gospodari z vodovodi, ima na skrbi okrog 160 km vodovodnega omrežja, 11 zajetij, 9 čr-

pališč, 19 vodohramov in okrog 3000 hišnih priključkov.

Z vodo se oskrbuje 13 000 prebivalcev, ki letno porabijo čez milijon m³ vode ali 200 l na osebo na dan.

Za vodooskrbo je zadolženo 6 delavcev, ki so razporejeni tudi za morebitne intervencije, dežurstva in kloriranje. V pristojnosti Komunale so tudi hišni priključki vključno z vodommerom, medtem ko za hišne instalacije komunalni delavci niso zadolženi.

Časi vrača v delovno organizacijo, kar pa ni ravno pogodu administraciji samoupravne interesne skupnosti.

Ko so vodovodi zgrajeni, postanejo živ, delujoč in zapleten organizem. Neprestano se spreminjajo tlačne razmere, pretoki, kakovost vode, izgube na omrežju itd. V Cerknici je delovanje sistema urejeno z radijskim vodenjem. V dolgoročnih načrtih komunale je predvideno elektronsko krmljenje vseh vodovodov z ene-

Sneg pokrije vso nesnago

Načrtovanje razvoja komunalne infrastrukture je bilo včasih organizirano v delovnih organizacijah, torej tam, kjer je na voljo potrebna dokumentacija. Pred leti se je ta funkcija prenesla na interesne skupnosti.

Ker je to delo vezano na strokovnost in znanje, se po-

ga kontrolnega mesta in računalniško uravnavanje delovanja črpalk, evidence porabe vode in pretokov v omrežju. Seveda take naprave terjajo veliko denarja, ki ga sedaj ni. Kljub temu pa so že storjeni prvi koraki in je pridobljeno dovoljenje Zvezne uprave za radio zveze na področju vodovodov. V prihodnosti bo mogoče iz enega upravnega centra upravljati delovanje vodovodov in slediti celotni vodooskrbi s pomočjo radiozvez in računalniške obdelave podatkov.

Lani je bil sprejet Odlok o zaščiti vodnih virov in vodozbirnih območij. Namen tega odloka je obvarovati v največji možni meri vse izvire in zajetja pred onesnaževanjem in pred nepravimi posegi v prostor, kjer so vodni rezervati. Poleg tega terja Odlok tudi zaščito zajetij in drugih objektov z zaščitnimi ograjami in alarmnimi napravami. Torej bo potrebno še veliko sredstev in prizadevanj, da bomo kos tem nalogam.

Za razširjeno reprodukcijo komunalnih naprav so možne razne oblike združevanja sredstev, udeležbe kreditnih sredstev in razne obremenitve uporabnikov. V praksi pa se s to obliko združevanja sredstev največkrat enači združevanje sredstev iz čistega dohodka, ki temelji na določilih

zakona o razširjeni reprodukciji in minulem delu (Ur. l. SFRJ 21/82). Druge oblike združevanja sredstev so veliko boljše kot združevanje prispevkov iz čistega dohodka. To pa je zelo nezanesljiv finančni vir, čeprav ga komunalno gospodarstvo šteje za svoj temeljni finančni vir. Pri sestavi planskih dokumentov za investicije v komunalno infrastrukturo se kaže nezanesljivost takšnega načina zbiranja sredstev, saj se načrti ne uresničujejo zaradi zmanjšanih prilivov sredstev.

V skladu z zvezno zakonodajo se prispevek iz čistega dohodka izloča po zaključnem računu, to pa pomeni enolet-

ni zamik pri izvajanju načrtov. Ker izgubarji niso dolžni plačevati prispevkov iz čistega dohodka, je veliko vprašanje, kako nadomestiti manjkajoča sredstva.

Ko so začeli delovati Skladi stavbnih zemljišč, so le-ti prevzeli od komunalnih skupnosti sredstva za urejanje stavbnih zemljišč in sredstva nadomestil. S temi sredstvi so prej gospodarile komunalne skupnosti in jih namenjale tudi za primarno izgradnjo, sedaj pa jih skladi namenjajo izključno za opremljanje stavbnih zemljišč.

Menimo, da bo potrebno za uresničitev načrtovane izgradnje najti zanesljiv vir financiranja, na osnovi katerega bo mogoče graditi razvoj vodooskrbe. Nekateri se odločajo za združevanje sredstev ob ceni vode, kar pomeni, da poleg pokritja realne cene za dobavo vode uporabniki združujejo še določen del za primarno reprodukcijo.

Komunalni objekti in naprave predstavljajo del narodnega bogastva, zato je treba z njimi gospodariti tako, da se zagotavlja njihovo obnavljanje po preteku amortizacijske dobe. To pa je možno le s pravi vrednotenjem in ekonomskimi cenami.

P. Tomšič

Snežna podoba

LOGAŠKO okrajno glavarstvo.

Zemljepisni in zgodovinski opis.

Uredil Vojteh Ribnikar.

V LOGATCU.

Izdalo „Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega“.

1889.

STARI TRG PRI LOŽU

Župljanska občina, katera šteje 5040 ljudi, ima samo štirirazrednico v Starem trgu.

Všolane vasi in sicer občini Stari trg pripadajoče so:

1. Dane in Klance
41 hiš. štev. 227 preb.,
2. Igavas
33 hiš. štev. 271 preb.,
3. Knežanjiva
13 hiš. štev. 74 preb.,
4. Kozarišče
42 hiš. štev. 367 preb.,
5. Markovec
19 hiš. štev. 106 preb.,
6. Nadlesek
37 hiš. štev. 275 preb.,
7. Podcerkev
38 hiš. štev. 257 preb.,
8. Podgora
21 hiš. štev. 139 preb.,
9. Pudob
31 hiš. štev. 240 preb.,
10. Stari trg
60 hiš. štev. 313 preb.,
11. Šmarata
21 hiš. štev. 118 preb.,
12. Vrh
16 hiš. štev. 113 preb.,
13. Vrhnik
44 hiš. štev. 302 preb.,
14. Viševak
37 hiš. štev. 225 preb.,
15. Babna polica
12 hiš. štev. 74 preb.,
16. Bloška polica
14 hiš. štev. 90 preb.,
17. Jezero gorenje
24 hiš. štev. 124 preb.,
18. Laze pri jezeru
8 hiš. štev. 47 preb.,
19. Otok pri jezeru
14 hiš. štev. 85 preb.,
20. Poljane
13 hiš. štev. 88 preb.

Mestni občini Lož pa slišijo:

Lož mesto
Lož predmesto

Podlož
108 hiš. štev.
28 hiš. štev.
637 preb.,
28 hiš. štev. 162 preb.

Za vsakdanjo šolo bilo je
godnih dečkov
leta 1880 228, leta 1889 301,
godnih deklic
leta 1880 252, leta 1889 274,
obiskujočih dečkov
leta 1880 213, leta 1889 290,
obiskujočih deklic
leta 1880 237, leta 1889 240;
za ponavljalno šolo
godnih dečkov
leta 1880 86, leta 1889 114,
godnih deklic
leta 1880 79, leta 1889 108,
obiskujočih dečkov
leta 1880 46, leta 1889 8,
obiskujočih deklic
leta 1880 54, leta 1889 14.

Gorovje v Starotrški šolski občini se kupiči na severovzhodu Pivske planote in pripada gornjemu

Krasu ter obstoji iz krednega apnenca in dolomita; obkrožuje 0.431 mm² veliko in primeroma 553 m nad morjem ležečo dolino Starotrško, katera se v podobi polumesca širi okoli središča, holmca Nadleškega, od severa proti jugu na zapad. Najvišja gora je blizu hrvaške in primorske meje kipeči Snežnik, kateri se dviga na jugo doline iz mnogih prepado in slemen 1796 m čez morsko gladino. Stopivšemu na njegov vrhunec odpre se prav lep razgled po junaški trojedini kraljevini, tužni Istri in divni domači deželi. Na jutranji strani dola se vzdiguje okoli 1043 m visoka Racna gora; na jednem njenih vrhov kaže se bela cerkva sv. Andreja. Od Racne gore proti severozapadu se vleče hrib Pogača, znamenita po svojem imenu, katero ima baje od tod, ker je ta hrib neka grofica graščine Šneperske darovala v pogačo detetu iz Loža, kateremu je pri sv. krstu kumovala. Proti severu nam zaključijo dolino Križna gora s prijazno romarsko cerkvico sv. Križa. Raz Križne gore se lepo vidi po večerno ležeči Cerkniki, južni Starotrški dolini in severnem Bloškem svetu. Večerno stran Starotrške doline zapira hrib Devin, ob čegar zahodnem vznožju leži svetovnoznano Cerkniki jezero; na jutranji strani se Devin znižuje v zgodovinsko Ulako, katera je nosila v rimskem času po Avgustu razdeljeno mesto Terpo. Ulaka se spušča polagoma v zgoraj omenjeni Nadleški hribček.

Nad vasjo Podgora je hrib Kucelj. Znani raziskovalec starin in rimskih grobov g. Pečnik je trdil, da so bile na gričih z navedenim imenom zanesljivo keltske naselbine. Na to je zapičil svoj železni preiskovalni drog v zemljo ter resnično izkopal več črepin in ostanke zidu vrh Kucelja. Istega dne v avgustu 1887. l. nam je našel dva rimska groba z latinskima napisoma uprav za cerkvijo sv. Marjete v Šmarati. Grobni plošči z napisi, človeško črepano in nekaj drugih kosti hranijo sedaj v gradu Šneperskem. Iskali smo pokopališča starega mesta Terpo po Ulaki, ali do današnjega dne se še ni posrečilo starih grobov zaslediti; denarji in druge malenkosti iz nekdanjih časov pa se pogosto nahajajo.

Gore Starotrške šolske občine bile so nekoč s temnimi gozdi pokrite, dandanes dobiš le po Snežnikovi skupini še pragozdne smreke in jelke, med katerimi zeleni semtertje košato bukovje, navduhujoče ti up, da zoper pridejo časi, ko bode kmetič s ponosom štel hoje po svojem deleži, sad današnjega pridnega pogozdovanja.

Izmed občil je omeniti po okrajnem glavarju (takrat Vorsteher) gosp. Ogrinc-i izpeljane ceste, ki se vije od Rakeka čez Cerknico v Grahovo na Bloško polico. Od tu naprej se spušča med Križno goro in Pogačo v Lož in potem v

Stari trg, mejno vas Babino polje in dalje v hrvaški Prezid. Ker je mala dolina Starotrška krog in krog z gorami zaprta, ne more se po-našati z velikimi rekami. Glavni potok je ponikvarica Obrh. Izvira v dveh vrelih. Prvi je nad vasjo Vrhniko v znožji Racne gore, drugi pa nad selom Kozariščami. Oba potoka sta tolike moči, da gonita le nekaj korakov od izvira že žage in mline. Združita se po polurnem teku pod vasjo Pudobom, in se zopet kake pol ure daleč poizgubita v požiralnike na Danskih travnikih. Od tod teče Obrh pod zemljo v Cerkniki jezero. Ob pomladnem in jesenskem deževju preplavi Obrh velik del Starotrške doline. S tem poškoduje posebno vasi Pudob, Kozarišče, Nadlesek, Podcerkev in Dane. Ravno našete vasi imajo največja in rodovitna posestva, ali kaj pomaga, če trud in seme po vodi splavata. To se zgodi skoraj vsako leto, včasih celo po dva in trikrat! Kedar Obrh visoko čez njeve stopi, doseže više od družih ponikev ležečo veliko jamo Golobino. Tej so dali ime divji golobje, kateri ob suši v nji gnezdi. Dokler Golobina vso vodo odpeljava, ni hudega.

Silna povodenj pa nastane, če se v Golobini zajezi ali zagoltno. Bržkone je tedaj površje naraslega Cerknikega jezera jednako visoko s povodnijo v Starotrški dolini, zato voda po komunikacijskih pravih povsod ne more odtekati. Hiše v Danah, Podcerkvi, Nadlesku in Pudobu so deloma, nekatere celo do strehe v vodi. Pri občevanji in prometu poslužujejo se namesto voza — ladje, katero ima vsaka vas za take slučaje pripravljeno. Zadnja silna povodenj je bila 1851. leta. Celo v Starem trgu je stopila po hišah voda nad koleno visoko, in k nedeljski službi božji prihajajoči ljudje so se na sredi Starega trga iz — in ukrcavali v čolne. — Obrh rednih nadzemskih prito-kov nima, razun onega, ki teče skozi Lož in Stari trg, pa še ta ob suši popolnoma usahne.

Starotrška šolska občina jezerov tudi nima, pač pa šteje več vilenic v svojem ozemlju. Opomniti mi je Križne jame pod Križno goro in Mrzle jame. Križna gora je kake četrt ure nad Ložem, Mrzla jama pa je za Ložkim pokopališčem. V Mrzli jami bil je kedaj oni čudotvorni studenec, o katerem ve Valvasor povedati, da je ob suši pri-klical dež, če so z njegovo vodo polje ali drug družega škropili in, da je ozdravljaj očesne bolezni, ako se je bolnik v njem umil. Bolj zanimiva kot Mrzla, je Križna jama, katera ima podzemeljsko jezero in mnogo prepado, ki zapirajo preiskovalcem pot. Natanko je to jamo popisal in načrtal znani dunajski geolog Hochstetter. Osobito Križna jama slovi radi tega, ker se dobivajo v nji kosti prahistoričnega medveda (Ursus spelaeus) (Grottenbär). Imela je tudi lepih kapni-

med vetrov so najbolj pogosti južni, kateri spremljajo jesensko in spomladansko deževje, in pa severovzhodna burja, imenovana kočevska burja, katera povzročuje poleti hitro ohlajanje zraka, po zimi pa prinaša mnogo snega. Zemlja v tej občini je ilovnata ter s kremenikom pomešana. Polja bi se zamogla s precejšnjo rodovitnostjo ponašati, posebej Danska, ako bi voda, katera posebno pomladi po večdnem dežju preplavi polja okoli vasi Dan, Podcerkve, Nadleska Pudoba in Kozarišča, večkrat ne uničila setve. Jako rodovitna polja so tudi ona med Ložem in Starim trgom. Obdelane zemlje bilo bi lahko več, ako bi občinski pašniki veliko oralnega sveta ne zavzemali.

Lepi in prostrani gozdovi so le okoli Snežnika, sicer so po gričih in tudi po višjih planotah videti goličave, le sem ter tja raste v večji skupini bukevje.

Prebivalstvo se razun kmetovanja peča tudi z lesno trgovino, radi tega je ob potoku Obrhu precejšnje število žag (namreč 9). Trgovina z lesom bila je pred neko-likim časom tu zelo živahna in ubožnejši del prebivalstva, katerega sama kmetija ne bi mogla rediti, si je s prevažanjem lesa mnogo prisluzil. Sedaj pa, ko Tržačanje les ceneje iz Galicije dobivajo, je ta trgovina zelo opešala.

Kar se tiče ljudskega materialnega stanja te občine, bilo bi lahko bolje, ko bi se ljudstvo bolj s poljedelstvom in sadjerejo pečalo. Posebno sadjereja je še na nizki stopinji, in ne tako razširjena kakor bi morala biti. Na jesen gre mnogo mož in mladeničev na Hrvaško, v Galicijo in celo na Rusko, da si v gozdovih kaj zaslužijo. Gre jih več stotin in se potem konec pomladi vrnejo domov. S tem pa mnogi svoja zemljišča zanemarjajo in v dolgove zabredejo.

1866. leta razsajala je tu kolera, katero so vojaki 10. lovskega bataljona tu sem zanesli in katera je tirjala nad 50 žrtev.

14. avgusta l. 1872 ob 3/4 II. uro nastal je v Starem trgu silen požar, kateri je upelil 25 hiš in 28 gospodarskih poslopij.

kov, katere pa je vandalizem neka-terih neveščih in nerazumnih tukajšnjih in tujih ljudi razbil, uničil ali pa odnesel. Sedaj so lepi kapniki redki.

Vkljub svoje južne lege, nima Loška dolina te toplote, kakršno bi morala imeti. Temu krivo je pa pogorje Snežnika, katero dolino proti morju zapira. Glede podnebja spada, kakor sploh vse Kraške doline, v drugi klimatični okrog s srednjo letno toploto 7—9° R. Iz-

pobegnili in se poskrili po gozdi.

V 13. stoletju, bere se, sta bila mesto in grad Lož, od kojega je pa že zdavnaj le še razvalina, v posestvu Loških gospodov. Prvi teh, o katerem se ve, da je tu gospodoval, je Rusker, ki je leta 1282 s Hermanom in Volfrardom Ložkim vred posestva Bistriškega samostana pridobiti skušal. Slednjega iz te rodovine kamnali so kmetje na Dolenjskem med Sotesko in Žužemberkom. Bil je baje jako grozovit človek in ljudstvo ga je silno sovražilo. Pripoveduje se, da, ko so ga ubili in čisto s kamenjem pokrili, je potem še dolgo vsak, ki je mimo šel kak kamen privrgel, tako, da je še za časa Valvasorja

stal silno velik kup kamenja na onem mestu.

Na to prišel je Lož v roke Oglejskih patrijarhov, od kojih so ga dobili leta 1335 Ortenburgi v fevd. Ker so si ga pa ti kar prisvojili kot lastnino, vnel se je prepri. Patrijarh Ljudevit se je namreč pritožil cesarju Karolu IV. leta 1359. Vkljub tej pritožbi, pa je ostal Lož Ortenburgom, dokler je z grofom Friderikom ta rodovina izmrla. Vsled oporoke njegove prišel je Lož leta 1420 v last Celjskih grofov, ki so ga imeli do l. 1460. Pri Belemgradu je namreč zadnji Celjski grof bil umorjen od Ogrov in Loška posestva prišla so v last Avstrijem kot dediščina, akoravno so se za to posest zamenj pogajali že l. 1436. V tem letu je namreč Avstrijski nadvojvoda Friderik IV., pozneje rimsko-nemški cesar Friderik III., oblegal mesto Lož s kranjskimi in istrijskimi vojniki. Posadka Celjskih grofov jim je odprla mestna vrata iz zvižaje, oblegalci so udrl v mesto in bili vsi pomorjeni. Drugi dan prišel je pred Lož nadvojvodom stotnik Kristof Fladničar z močnejšim oddelkom vojakov. A nek čevljar ga pri napadu prebode z nožem ter umori, na kar so Avstrijski vojniki pobegnili.

Od leta 1460 ostal je Lož Avstrijem, ki so ga raznim rodovinom zastavljali, tako gospodom Haller, posestnikom Kočevskega gradu (Hallerstein). Slednji imetnik Ložki, kojega še Valvasor omenja, bil je knez Ferdinand Auersperg.

V letih 1471—1472 so prilomastili Turki v dolino ter veliko škodo povzročili. Največ so pa trpeli Ložani leta 1476. Tega leta, na sv. Marjete dan, prišlo je kacic 5000 konjиков turških iz Hrvatskega. Požgali so Lož, veliko prebivalcev pomorili, še več odpeljali pa v služnost. Grozna je bila neki nesreča, kojo je napravila Turčinova krutost, a ta je bila tudi povod, kar cesar v ustanovnem pismu sam omenja, da je dal cesar Friderik III. leta 1477 Lož udriniti in na prošnjo Ložanov povzdignil je trg Lož v mesto ter mu podelil razne pravice. Tako so si smeli voliti svojega sodnika in mestno svetovalstvo, imeli so pravico do krvave sodbe v mestnej okolici, pobirali so mitnino in dac kupcev in več družih. Dal je mestu lasten grb in pečat. Na grbu se vidi v zelenem polju sv. Jurija v zlatej obleki na konjču, borečega se z zmajem, njemu na strani kleči devica v zlatej obleki s sklenjenima rokama. Na sedem let je oprostil cesar onega, ki se v mestu naseli, vsacega davka.

Tudi poznejši vladarji so potrdili mestu njegove pravice.

Slednjič cesar Fran I. leta 1832 s pristavkom: »Kolikor so še v novejšem času veljavne.«

(nadaljevanje prihodnjici)

obzornik

glasilo delovne organizacije

PRED 10 LETI

(Številka 125 — 28. februar 1978)

OBRAČUN GOSPODARJENJA V PRETEKLEM LETU

Osebnih dohodki so se gibali v skladu z družbeno sprejetimi smernicami, saj nobena temeljna organizacija ne prekoračuje osebnih dohodkov po panožnem samoupravnem sporazumu. Čeprav vseh planskih ciljev nismo uspeli v celoti uresničiti, pa smo lahko z doseženimi rezultati zadovoljni. V pogojih vse večje konkurence na trgu, kar zadeva lesno industrijo, so vse temeljne organizacije uspešno zaključile poslovno leto in si s tem zagotovile tudi uspešno osnovo za poslovanje v tem letu. Hkrati je bila ohranjena rast vlaganj v osnovna sredstva, kar tudi daje zagotovilo za izboljšanje pogojev dela in še hitrejšo rast.

PREDKONGRESNA DEJAVNOST KOMUNISTOV

Že pred letom dni je občinski komite sprejel akcijski program predkongresne dejavnosti, ki je v veliki meri uresničen. Jeseni so bile volilne konference po osnovnih organizacijah. V tem času so se sestale tudi krajevne in tovarniške konference, v januarju letos pa se je v sklopu vse te dejavnosti konstituirala nova občinska konferenca Zveze komunistov, ki je analizirala stanje v občini ter dala vrsto pobud in usmeritev za prihodnje delo.

LETNA KONFERENCA SINDIKATA BRESTA

Sredi februarja je bila letna konferenca sindikata Bresta, na kateri so predstavniki kritično pregledali dosedanje delovanje in zastavili prihodnje delo. Ugotovljeno je bilo, da je sindikat premalo sodeloval pri uresničevanju zakona o združenem delu, za kar je poglaviti razlog premajhna strokovnost na tem področju. Poudarjena je bila solidarnost med temeljnimi organizacijami, predvsem do tistih, ki so v težjem položaju. Po obravnavi še nekaterih vprašanj so ob zaključku ugotovili, da je program dela nezaključen proces, lahko ga dopolnujemo z nalogami, ki izhajajo iz potreb in interesov delavcev v neposrednem življenju in graditvi samoupravnih odnosov.

LETOŠNJI PLAN SPREJET

Ob sprejemanju plana za leto 1978 je bilo zastavljenih tudi več vprašanj, ki ne sodijo v področje letnega plana, ampak so sprotne naloge služb, ki jih morajo vsakodnevno reševati.

Ker so v planu dobili svojo vrednostno opredelitev tudi samoupravni sporazumi, ki smo jih sprejemali v decembru, je bilo na zborih delavcev postavljenih tudi mnogo vprašanj s tega področja. Poleg tega so se pojavila še nekatera druga vprašanja, ki pa so bila bolj specifična za vsako temeljno organizacijo posebej.

PREDSTAVNIKI ŠPANSKIH SINDIKATOV NA BRESTU

22. februarja so bili na obisku na Brestu predstavniki španskih sindikatov. Po kosilu v naši delavski restavraciji so si ogledali proizvodnjo v Tovarni pohištva Cerknica in Salon pohištva. Presenečeni so bili nad razsežnostjo tovarne in organiziranostjo proizvodnje, posebej pa so pohvalili kvaliteto in estetski videz naših izdelkov. V sklepnih besedah je vodja delegacije izrazil prepričanje, da bodo naše izkušnje v graditvi samoupravnih socialističnih odnosov dragocena pomoč pri njihovih prizadevanjih za preobrazbo družbe.

OBISK IZ TOMOSA

Nedavno tega so Brest obiskali organizatorji obveščanja delovne organizacije Tomos iz Kopra. Namen njihovega obiska je bil razgovor o sistemu obveščanja, ki ga imamo na Brestu in njihovega v Tomosu. Kljub temu, da imata obe delovni organizaciji enako število zaposlenih, je razlika tako v oddaljenosti temeljnih organizacij kot v načinu zbiranja prispevkov, nagrajevanja avtorjev in v številu ljudi, ki se poklicno ukvarjajo z obveščanjem.

ANKETA O INFORMATORJU

Po sedmih mesecih izhajanja smo med delavci Bresta izvedli anketo o Informatorju. Predvsem je pokazala, da ga delavci dobivajo redno, da je vsebina zadovoljiva. Pogrešajo pa predvsem informacije o proizvodni prodajnih rezultatih po temeljnih organizacijah, o kadrovskih spremembah, poslovnih informacijah, doseganju plana po temeljnih organizacijah, o delu družbeno političnih organizacij, o odločitvah izvršilnih organov delavskih svetov temeljnih organizacij ter občinskih organov in krajevnih skupnostih.

VOLITVE V JELKI

V preteklem mandatnem obdobju smo ugotavljali, da imajo organi upravljanja preveč članov in da je prav to vzrok pogoste nesklepčnosti. Glede na to ugotovitev in da bi se uskladili s samoupravno organiziranostjo Bresta, smo na zboru delavcev sprejeli statutarni sklep o oblikovanju samoupravnih organov. Jelka ima torej naslednje organe: delavski svet, poslovni svet, svet za kadrovske zadeve, svet za osebne dohodke, disciplinsko komisijo in samoupravno delavsko kontrolo.

POŠKODBE PRI DELU V LANSKEM LETU

Za preteklo leto lahko trdimo, da je, vsaj kar se poškodb tiče, minilo dokaj mirno. Skupno se je poškodovalo 134 delavcev oziroma eden več kot lani. Skoraj vse poškodbe so bile lažje, posebej pa velja omeniti tri težje, od katerih se je ena končala s smrtnim izidom.

Skupno število poškodb je v minulem letu naraslo za nekaj manj kot en odstotek, število izgubljenih delovnih dni pa se je zmanjšalo za 33 odstotkov.

BLOŠKI TEKI TUDI LETOS REKORDNI

Četrta Bloški teki so končno le za nami, saj jih je bilo treba letos zaradi neugodnih snežnih razmer preložiti za tri tedne. O njih lahko ob upoštevanju ugotovitev tekmovalcev in številnih gledalcev rečemo vse najboljše: rekordna udeležba (v obeh tekih je bilo kar 1266 tekmovalcev) kljub temu, da so sredstva javnega obveščanja bolj malo opozarjala na to prireditev. Odlično je bila pripravljena tudi progga, ali skratka — celotna organizacija.

Novosti v knjižnici

KNJIŽNE NOVOSTI

SEGAL H.: Življenje kot reka
STEEL D.:
Le enkrat v življenju
COULONGES H.:
Zbogom divjakinji
STEEL D.: Vrnitev
MILLER H.:
Tihi dnevi v Clichyju
ROŽANC M.: Hudodelci
POTRČ I.: Onkraj zarje

SLOVENSKI ROMANI

ČRNOLOGAR Ladislav:
Triinosemdeset stopnic
DOLENC Mate:
Praznik republike ali
abrakadabra
LAINŠČEK Feri: Razpočnica
LUŽAN Pavel: Molk ni zlato
MAZZINI Miha: Drobtnice
ŠVAJNCER Janez: Somrak
ZIDAR Pavle: Medeni teden
MRAK Ivan,
KERMAUNER Taras:
Obločnica, ki se rojeva

SLOVENSKA POEZIJA

KOVAČ Jurij: Skodelica čaja

ZGODOVINSKI ROMANI

AUEL Jean M.:
Rod jamskega medveda
AUEL Jean M.: Dolina konj
AUEL Jean M.:
Lovci na mamute

TUJI ROMANI

CALDWELL Erskine:
Prava zemlja
FOLLETT Ken: Lezi med leve
KISHON Ephraim:
Kamela v šivankinem ušesu
KORDA Michael:
Valovi življenja
DEL RIO Domenico:
Zadnji po Malaji
LE CARRÉ John:
Popolni vohun

LESSING Doris: Trava poje
NANGA Bernard:
Marianino izdajstvo
ROUSSELOT Jean:
Frederic Chopin
SCORZA Manuel: Negibni ples

MLADINSKA LITERATURA

CALVINO Italo:
Malcovaldo ali Letni časi
v mestu
GRAFENAUER Niko:
Majhnica
Kdo bo z nami šel v gozdček
LINDGREN Astrid:
Bratec in Kljukec s strehe
REMEC Miha:
Kodeljica v vesolju
ZORMAN Ivo: Sla po letenju
MATIČ Milena: Mlada beseda

POKORN Dražigost:
Z zdravo prehrano v pozna
leta
MAMILOVIČ Jurij: Pleveli
GAŠPERŠIČ Aljoša:
Šampinjoni

GAVEZ Gorazd:
Mali družni psi
SIMČIČ Zvonimir:
Vino med ljudsko modrostjo
in sodobno znanostjo
ŠINKOVEC Slavica:
Za vsakogar nekaj o vinu

Zimske radosti šele v februarju

STROKOVNA LITERATURA

SITAR Sandi:
Sto slovenskih znanstvenikov,
zdravnikov in tehnikov
RUPNIK Anton:
Švicarska čarobna formula
KUVACIČ Ivan: Sociologija
KOŽELJ Bogomir:
Splošna ekologija z varstvom
okolja

FUCHS Heidi: ABC kvačkanja
VERDEL Helena:
Lutkarstvo na Slovenskem
ŠKARJA Tone: Jalung Kang
POČITNICE V SLOVENIJI
MESSESNEJ Janez:
Soška fronta
RASHKE Richard:
Pobeg iz Sobibora

Cerknica v belem plašču

Iz drugih lesarskih kolektivov

LESNA iz Slovenj Gradca je bila decembra lani gostitelj 72. strokovnega posvetovanja Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije. Obravnavali so zelo aktualna in pereča vprašanja zagotavljanja sredstev za gozdno reprodukcijo. Podlaga za razpravo so bile ugotovitve in predhodni rezultati raziskovanja, ki jih je napravila raziskovalna skupina pod vodstvom prof. dr. Iztoka Winklerja. Študija ugotavlja, da moramo pri gospodarjenju z gozdovi zagotoviti trajnost donosov oziroma vseh funkcij večnamenskega gozda in pri tem trajno zadovoljevati potrebe udružbe po lesu.

LESNA iz Slovenj Gradca oziroma Tozd Žaga Mušenik je hitro in ekonomsko uspešno sanirala novembrski strojelom polnojarmenika. Ker je bil stari polnojarmenik popolnabavo rabljenega stroja, saj noma uničen, so se odločili za si novega zaradi izredno visoke cene niso mogli privoščiti. Izbrali so polnojarmenik isteega proizvajalca in tipa kot je bil prejšnji. Takoj po opravljenih uvoznih postopkih v začetku januarja so začeli z montažo in po krajšem poskusnem obratovanju je stekla tudi proizvodnja.

SLOVENIJALES — TRGOVINA je sredi januarja podpisala novo pogodbo z družbo W.C. Realty Co. iz kraja Rye v ameriški zvezni državi New York, ki predvideva, da bodo na ameriški trg že v prvi polovici letošnjega leta izvozili trideset montažnih hiš, ki jih bodo v Ameriki postavili na štirih različnih lokacijah v državah New York in Connecticut. Vse pogodbe so bile podpisane z njihovima partnerjema Jelovico in Gradisom, s katerima imajo podpisan tudi sporazum o skupnem nastopanju na ameriškem trgu. Vrednost pogodb znaša preko milijona ameriških dolarjev.

NOVOLES je preuredil salon pohištva v Novem mestu. Poleg pohištvenega programa ter izdelkov iz akrila in keramika iz njihovega proizvodnega programa razstavljajo in prodajajo tudi pohištveno opremo za prodajo ekskluzivnejše opreme in artiklov, kot npr. posteljnino, pregrinjala, zavese, tapete, slike, grafike, kopalniško galanterijo dekorativne predmete, svetila, preproge. V pritličju je poleg programskih novosti predviden tudi prostor za svetovanje arhitekta.

ALPLES iz Železnikov v tekočem šolskem letu štipendira 74 učencev in študentov za različne poklice. V šolskem letu 1987/88 so pridobili 22 novih štipendistov, čeprav so razpisanih kadrovskih štipendij imeli precej več. Nerazdeljene štipendije so ostale predvsem za poklice v lesarski, kovinarski in elektro

usmeritvi. Za vse poklice v teh usmeritvah na vseh stopnjah zahtevnosti imajo uveljavljen dodatek za deficitarnost pri kadrovskih štipendijah. Cilj je pridobiti za te poklice več štipendistov in jih zato nagraditi. Dodatek za deficitarnost znaša trenutno 22.716 din.

LESNINA je sodelovala na petem srečanju industrije in trgovine z drobnim gospodarstvom. Za okroglo mizo so predstavili informacijski sistem drobnega gospodarstva na območju Slovenije, vključno z regijskimi povezavami. Tako bo informacijski center drobnega gospodarstva za ljubljansko regijo prevzela Lesnina. Izrečenih je bilo tudi veliko predlogov, kakšne informacije bi bile še potrebne za dobro

poslovanje delovnih organizacij in zasebnikov ter za kvalitnostno kooperacijsko sodelovanje.

JELOVICA je v lanskem letu v svoji delovni organizaciji trinajstkrat gasila požar. Vzroki požarov so bili trenje, pregretje ležaja, izpad električnega toka, pregretje sklopke, slabo nabrušeni oziroma montirani strojni deli, malomarnost pri odmetavanju odpadkov, sušenje mastnih kuhinjskih krp, odvržen cigaretni ogorek, iskre iz dimnika. Gasilci ocenjujejo, da so ob uspešnih intervencijah in ob škodi, ki je ocenjena na približno 60 starih milijard dinarjev, najmanj tolikšen znesek tudi prihranili. Seveda pa je ob delu gasilcev potrebno omeniti prvo pomoč delavcev.

Kegljaške novice

KEGLJAČI BRESTA USPEŠNO NASTOJAJO

Tekmovanje v 1. slovenski kegljaški ligi se je prevesilo v drugo polovico, saj je bilo odigranih že deset kol. Moška ekipa KK Brest je prepričljivo na drugem mestu, saj je na domačem kegljišču premagala vse nasprotnike, dosegla pa je tudi eno zmago v gosteh.

Rezultati:

Radenska : Brest 5016 : 4850
Brest : SCT 5266 : 5160
Donit : Brest 5116 : 5082
Slovan : Brest 5202 : 5101
Brest : Fužinar 5254 : 5056
Hidro : Brest 5046 : 5125
Brest : Proletarec 5447 : 5326
Brest : Radenska 5431 : 5041
SCT : Brest 5056 : 4967
Brest : Donit 5475 : 5144

Lestvica po 10 kolih:

1. Slovan Ljubljana 16 točk + 586 kegljev
2. Brest Cerknica 12 točk + 765 kegljev
3. SCT Ljubljana 10 točk + 10 kegljev
4. Radenska M. Sobota 10 točk — 216 kegljev
5. Donit Medvode 10 točk — 321 kegljev
6. Proletarec Zagorje 8 točk — 156 kegljev
7. Hidro Medvode 8 točk — 213 kegljev
8. Fužinar Ravne na Koroškem 6 točk — 325 kegljev

OBČINSKO SINDIKALNO PRVENSTVO V KEGLJANJU

Na kegljišču Bresta je bilo odigrano sindikalno prvenstvo v kegljanju za moške in ženske ekipno in posamezno.

REZULTATI:

Moški ekipno:

1. Brest DO 843 kegljev
2. Kartonaža 837 kegljev
3. Gozdna 824 kegljev
4. Kovinoplastika 821 kegljev
5. Elektro 810 kegljev
Nastopilo je 24 ekip.

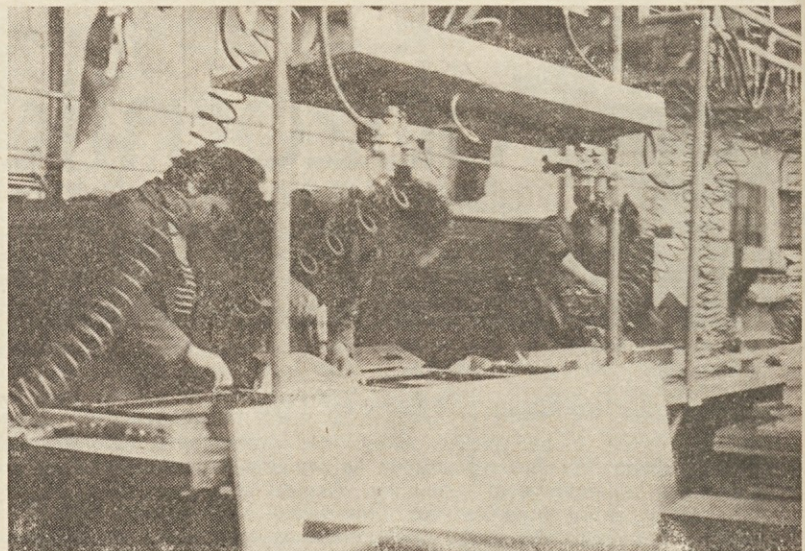
Ženske ekipno:

1. Brest DO 742 kegljev
2. Kovinoplastika 718 kegljev

3. Brest Tozd Poh. 542 kegljev
4. Nanos 489 kegljev

Ženske posamezno:

1. Urbas Brest DO 201 keglj
2. Pokleka Brest DO 192 kegljev
3. Frim Brest DO 181 kegljev
4. Založnik Brest DO 168 kegljev
5. Usenik Brest Pohištvo 166 kegljev
6. Kraševac Kovinoplastika 164 kegljev
7. Kranjc Brest Pohištvo 161 kegljev
8. Baraga Kovinoplastika 153 kegljev

Oddelek montaže v Pohištvu

Moški posamezno:

1. Puntar Kartonaža 242 kegljev
2. Prešeren Občina 234 kegljev
3. Žnidaršič Avtomontaža 230 kegljev
4. Gornik F. Brest 228 kegljev
5. Gornik Ja. GG 227 kegljev
6. Lekše Elektro 224 kegljev
7. Kaplan SAP 222 kegljev
8. Gornik Ju. GG 215 kegljev
9. Rudolf Novolit 214 kegljev
10. Baraga Kovinoplastika 214 kegljev

F. Gornik

SREBRNA MEDALJA ZA BREST

V Ptuj je bilo 21. februarja republiško prvenstvo v streljanju s standardnim zračnim orožjem. Prvenstva se je udeležil tudi mladinec Streleske

družine Brest Cerknica Damjan Kandare in osvojil drugo mesto. Nastopil je tudi v konkurenci članov, kjer je imel možnosti za uvrstitev od 2. do 4. mesta, vendar je imel municijo z drugačnimi strelnimi lastnostmi kot navadno in dobra uvrstitev je šla po vodi.

V konkurenci mladincev je izpolnil normo za nastop na državnem prvenstvu v Osijeku, ki bo sredi marca.

Rezultati:

1. Nedžad Fazlija Ptuj 563 krogov
2. Damjan Kandare Brest Cer. 562 krogov
3. Simon Kovič Domžale 561 krogov

OBČINSKO PRVENSTVO ŠOLSKIH ŠPORTNIH DRUŠTEV — ŠSD 88

Streleska družina Brest je 12. februarja izvedla občinsko prvenstvo v streljanju z zračno puško za šolska športna društva — ŠSD 88.

Nastopile so pionirke in pionirji iz različnih osnovnih šol.

Rezultati:

Pionirke:

1. Nada Braniselj 172 krogov
2. Martina Jakopin 166 krogov
3. Bojana Klančar 165 krogov
Pionirji:
1. Aleš Turšič 175 krogov
2. Sebastijan Žnidaršič 174 krogov
3. Robi Matak 168 krogov

F. Mahne

Filmi v marcu

3. 3. ob 19.30 — ameriški film AMERIŠKA NEVESTA
4. 3. ob 18. uri in 7. 3. ob 19.30 — ameriški romantični film NEKAJ VIJOLIČASTEGA
5. 3. ob 19.30 in 6. 3. ob 16. uri — ameriška komedija ZAFRKANTI
6. 3. ob 19.30 — ameriška drama MISIJA
10. 3. ob 19.30 — ameriški western SILVERADO
11. 3. ob 18. uri in 14. 3. ob 19.30 — ameriški pustolovski film TAM KJER REKA POTEMNI
12. 3. ob 19.30 in 13. 3. ob 16. uri — francoska komedija ŽANDAR IN ŽANDARKE
13. 3. ob 19.30 — ameriški akcijski film PRIČA
17. 3. ob 19.30 — ameriška kriminalka ZAROTA V SAN FRANCISCO
18. 3. ob 18. uri in 20. 3. ob 19.30 — ameriški znanstveno fantastični film ZNAK ZA NEVARNOST
19. 3. ob 19.30 in 20. 3. ob 16. uri — ameriška komedija NORIJE NA KOLESIH
21. 3. ob 19.30 — ameriški akcijski film NA ZMAJEVI POTI
24. 3. ob 19.30 — ameriška kriminalka KLUB RAZBOJNIKOV
25. 3. ob 18. uri — ameriške risanke TOM IN JERRY
26. 3. ob 19.30 in 27. 3. ob 16. uri — ameriški akcijski film BOŽJI OKLEP
27. 3. ob 19.30 in 28. 3. ob 19.30 — ameriška komedija DUH PORNO ZVEZDE
31. 3. ob 19.30 — nemški erotični film DEKLETA ZA UŽIVANJE

BRESTOV OBZORNİK — glasilo delovne organizacije BREST Cerknica, n. sol. o

Ureja uredniški odbor: Srečo DROBNIČ, Vili FRIM, Franc GORNIK, Karmen KANDARE, Danilo MLINAR, Anton OBREZA, Janez OPEKA, Miran PETAN, Zdravko ZABUKOVEC.

Foto: Jože ŠKRLJ.

Odbor za obveščanje je družbeni organ upravljanja. Predsednik odbora: Franc MLAKAR.

Glasilo sodi med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev od prometa proizvodov (mnenje sekretariata za informiranje izvršnega sveta SR Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1974).

Naklada 2800 izvodov.

Tiska Železniška tiskarna v Ljubljani.